

СЛАВА УКРАЇНІ! ГЕРОЯМ СЛАВА!

АНАЛІТИК
АУДИТОРСЬКА ФІРМА

ЕКОНОМІКА ФІНАНСИ ПРАВО

ЩОМІСЯЧНИЙ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 7'2024

(видається з 1994 року)

ISSN 2786-5517 (Online), ISSN 2409-1944 (Print)

<https://doi.org/10.37634/efp.2024.7>

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата з економічних і юридичних наук

Наказ Міністерства освіти і науки України від 02 липня 2020 р. № 886 (економічні науки).

Наказ Міністерства освіти і науки України від 24 вересня 2020 р. № 1188 (юридичні науки).

Рішення Аудиторської палати України від 21.12.2017 р. № 353/10 (облік та аудит).

Реєстраційне свідоцтво КВ № 21620-11520ПР від 12 жовтня 2015 р.

Журналу присвоєно міжнародний ідентифікаційний номер ISSN 2409-1944 та включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus.

Префікс doi журналу: 10.37634/efp.

Засновники:

Аудиторська фірма "Аналітик" спільно з Національною академією внутрішніх справ України

Статті обов'язково проходять

відбір, внутрішнє і зовнішнє рецензування

Рекомендовано до друку та до поширення через мережу Інтернет Вченою радою Національної академії внутрішніх справ України (Протокол № 7 від 19 липня 2024 р.). Повний

або частковий передрук матеріалів журналу допускається лише за згодою редакції.

Відповідальність за добір і викладення фактів несуть автори. За зміст та достовірність реклами несе відповідальність рекламодавець.

Підписано до друку 31.07.2024

Формат 60×84/8

Наклад – 250 прим.

Адреса редакції: вул. Хрещатик, 44, м. Київ, 01001

Телефони: (050) 735-43-41, (096) 221-88-61

Факс: (044) 278-05-88

E-mail: efp.redaktor@gmail.com

Сайт: www.efp.in.ua

Суб'єкт видавничої справи

© "Аналітик", 2024
© "Економіка. Фінанси. Право",
2024

Типографія: ТОВ "Міжнародний бізнес центр"

ГОРОБЕЦЬ І.М. Поняття дискримінації, її форми та прояви відповідно до практики Європейського суду з прав людини	102
НЕСТЕРЕНКО В.Ю., КОВАЛЬ І.Б., БОЛОТОВА Т.М. Біржові операції в системі антикризового управління підприємством	106
КОВАЛЬ І.Б., НЕСТЕРЕНКО В.Ю., БОЛОТОВА Т.М. Біржові операції як інструмент підвищення рівня економічної безпеки підприємства	109
СИДОРЧУК А.А. Методологічні підходи до дослідження фінансової стійкості домогосподарств	112
КАЛУГІН В.І. Потенціал зовнішньоекономічної діяльності підприємства: сутність та структура	117
САЧУК Р.С. Бізнес-модель міжнародного консалтингу: основні характеристики та елементи	121
ІВАНЕЦЬ І.П. Загальнонаукові підходи до визначення принципів цивільного права ...	125
БАЗИК О.В. Мотивація персоналу у сфері управління підприємницькою діяльністю ...	129
ВОРОНКОВ К.А. Значення соціального середовища для досягнення ефективності правового регулювання конституційний правовідносин	132
СИТЕНКО Г.О. Теоретико-правові питання визначення цифрових валют як адміністративно-правового феномену	136
СЕМЕНОГ А.Ю., ТКАЧЕНКО Д.О. Оцінювання спроможності страховика вкладів у контексті впливу на стабільність фінансової системи	141
ЛАЗАРИШИНА І.Д. Проблеми адаптації управлінської звітності до інформаційних потреб системи економічної безпеки	146
БІЛЕЦЬКИЙ Є.В. Сучасні правові проблеми застосування контрзаходів як виду міжнародної відповідальності	149

V. NESTERENKO, I. KOVAL, T. BOLOTOVA. Stock exchange operations in an anti-crisis management system of the enterprise	106
I. KOVAL, V. NESTERENKO, T. BOLOTOVA. Stock exchange operations as a tool for increase in the level of economic security of the enterprise	109
A. SYDORCHUK. Methodological approaches to the study of household financial sustainability	112
V. KALUHIN. The potential of the enterprise's foreign economic activity: essence and structure	117
R. SACHUK. Business model of international consulting: main characteristics and elements ...	121
I. IVANETS. The general scientific approaches to the determination of the principles of civil law	125
O. BAZYK. Personnel motivation in the sphere of business management	129
K. VORONKOV. The significance of the social environment to achieve the efficiency of legal regulation constitutional legal relations	132
H. SYTENKO. Theoretical and legal issues of defining digital currencies as an administrative and legal phenomenon	136
A. SEMENOH, D. TKACHENKO. The deposit insurer's capacity assessment in the context of impact on the financial system stability	141
I. LAZARYSHYNA. Problems of adapting management reporting to the information needs of the economic security system	146
Y. BILETSKYI. Modern legal problems of application of countermeasures as a type of international responsibility	149

DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2024.7.22>
УДК 658.15

Ігор Богданович КОВАЛЬ

аспірант, Харківський національний автомобільно-дорожній університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-7491-4431>
e-mail: kovaligor@ukr.net

Валентина Юріївна НЕСТЕРЕНКО

к.е.н., доцент, Харківський національний автомобільно-дорожній університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9899-8427>
e-mail: Valentinaonisiforova@gmail.com

Тетяна Миколаївна БОЛОТОВА

к.е.н., доцент, ВСП Харківський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1414-880X>
e-mail: tatabolotova1975@gmail.com

БІРЖОВІ ОПЕРАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасний стан розвитку економіки України характеризується високим рівнем нестабільності умов, в яких господарюючі суб'єкти здійснюють свою підприємницьку діяльність. Це приводить до поширення впливу внутрішніх та зовнішніх загроз економічній безпеці підприємства та потребує відповідного реагування. Серед інструментів позитивного впливу слід розглядати застосування біржових операцій. Позитивний вплив біржових операцій на переважну більшість функціональних складових економічної безпеки підприємства дозволяє підвищити її рівень і досягти виконання завдань, що стосуються зростання рівня конкурентоспроможності підприємства та забезпечення стабільності умов господарювання.

Ключові слова: економічна безпека підприємства, функціональні складові економічної безпеки підприємства, біржові операції, товарна біржа, строкові біржові контракти

ВСТУП

Проблема підвищення рівня економічної безпеки підприємства є перманентно актуальною для підприємств в ринкових умовах господарювання, які характеризуються високим рівнем нестабільності. Дослідженню проблеми управління економічною безпекою підприємства присвятили свої роботи велика кількість науковців та практиків. Однак в сучасних умовах підвищеного рівня нестабільності та активізації загроз необхідним є подальше поглиблення дослідження проблематики з метою пошуку нових ефективних інструментів підвищення рівня економічної безпеки підприємства. Серед таких інструментів, які потребують розгляду в цій системі є біржові операції.

МЕТА роботи полягає в обґрунтуванні ефективних напрямів застосування підприємством біржових операцій з метою підвищення рівня його економічної безпеки.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У дослідженні застосовано методи аналізу, синтезу, узагальнення, логічного аналізу. Інформаційною базою дослідження є наукові роботи, електронні ресурси та матеріали спеціалізованих періодичних видань.

РЕЗУЛЬТАТИ

Економічна безпека підприємства – це комплексна система, яка включає різні аспекти діяльності підприємства, які спрямовані на забезпечення його стабільного функціонування та розвитку в умовах впливу перманентних загроз зовнішнього та внутрішнього середовища. Тобто, інакше кажучи, економічна безпека підприємства – це стан захищеності його фінансових, матеріальних, кадрових, інтелектуальних та інших ресурсів від зовнішніх і внутрішніх загроз, що забезпечує підприємству стабільність поточного функціонування

та перспективи для подальшого розвитку.

У процесі управління економічною безпекою підприємства має бути виконано такі головні завдання:

- захист всіх видів ресурсів підприємства від впливу загроз;
- досягнення стійкості до впливу загроз, особливо фінансової стійкості підприємства з погляду ліквідності, платоспроможності та фінансової незалежності;
- підтримка стабільного рівня конкурентоспроможності підприємства.

Відповідно до різних аспектів діяльності підприємства, які спрямовано на забезпечення захищеності підприємства від зовнішніх та внутрішніх загроз, прийнято виокремлювати функціональні складники його економічної безпеки. Досліджень в напрямі виокремлення таких складників в економічній науці нині є дуже значна кількість, але є спільні риси, на виокремленні яких наголошують у своїх працях більшість науковців.

Отже, традиційно і загальноприйнято виділяти такі функціональні складники економічної безпеки підприємства:

- фінансова безпека, яка включає усі аспекти діяльності підприємства, які стосуються формування рівня його ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та незалежності, ефективного управління фінансовими потоками;
- маркетингова безпека, тобто аспекти діяльності, які стосуються конкурентоспроможності, ринкових позицій, бренду тощо;
- виробнича безпека, тобто аспекти діяльності, які впливають на технології виробництва, рівень його організації, рівень застосування виробничих потужностей, якості продукції, інноваційності технологій тощо;
- кадрова безпека включає аспекти, що стосуються управління персоналом, соціального розвитку колек-

тиву, соціальної безпеки тощо;

- інформаційна безпека, яка стосується аспектів захисту даних, технологій, комерційної таємниці, тощо;

- екологічна безпека, яка включає аспекти впливу діяльності підприємства на довколишнє середовище, відповідальності за такий вплив та увесь спектр екологічних ризиків;

- юридична безпека, тобто аспекти правової захищеності діяльності підприємства, юридичного супроводу його діяльності.

Отже, як бачимо, завдання управління економічною безпекою та функціональні складники, які формують її рівень на підприємстві, дійсно мають потенціал для застосування біржових операцій для підвищення рівня економічної безпеки підприємства загалом. Водночас для впливу на рівень окремих функціональних складників може бути застосовано як операції на товарних біржах, так і операції з цінними паперами та похідними фінансовими інструментами і строковими контрактами.

Розглянемо перспективи впровадження біржових операцій як інструмента підвищення рівня економічної безпеки підприємства в розрізі кожного зі складників, на рівень яких можливий такий вплив.

Розглянемо перспективи застосування біржових операцій для підвищення рівня фінансової безпеки підприємства:

- операції на товарній біржі, метою яких може бути придбання виробничих запасів та реалізація продукції власного виробництва, дадуть змогу прогнозувати рівень витрат та рівень доходів як за вартістю, так і за часом утворення, що позитивно впливає на ефективність управління грошовими потоками, відповідно здійснюється позитивний вплив на рівень платоспроможності підприємства;

- операції на фондовому ринку дають змогу ефективно залучати фінансові ресурси для забезпечення діяльності підприємства, а також можуть бути застосовано для розміщення пайових цінних паперів підприємства та ефективного пошуку співвласників;

- операції з ф'ючерсними та опціонними контрактами за достатнього рівня професійних знань спеціалістів підприємства дозволять забезпечувати підприємство виробничими ресурсами та реалізовувати продукцію підприємства на найбільш вигідних умовах.

До функціональних складників економічної безпеки підприємства, на які можливий позитивний вплив бір-

жових операцій, можна віднести маркетингову безпеку:

- біржовий ринок є ефективним джерелом збуту продукції, в межах якого можливим є укладання контрактів на майбутнє постачання з чітко встановленим рівнем цін і строками виконання;

- завдяки концентрації потенційних контрагентів можливим є збільшення обсягів реалізації продукції підприємства;

- завдяки прагненню досягти рівня біржового стандарту, забезпечується тенденція до зростання якості продукції та її конкурентоспроможності;

- з погляду розвитку бренду біржові операції можуть мати негативний вплив, бо в біржовій торгівлі характерним є знеособлення продукції та контрагентів і максимальна стандартизація.

Говорячи про вплив біржових операцій на виробничу безпеку, можна відзначити:

- зростання рівня якості продукції до рівня біржового стандарту;

- безперервне забезпечення виробничого процесу сировиною та матеріалами, завдяки чому може бути зменшено простої, підвищена ритмічність виробництва та рівень застосування виробничої потужності підприємства.

Стосовно впливу на кадрову безпеку можна відзначити лише опосередкований вплив на рівень кваліфікації фахівців підприємства через отримання додаткових професійних знань під час роботи на біржовому ринку.

Говорячи про інформаційну безпеку, можна відзначити, що знеособлення контрагентів угод, які укладаються на біржовому ринку створює, зокрема, умови для збереження комерційної тенденції.

Також опосередкований позитивний вплив біржових операцій можна відмітити і на рівень юридичного складника економічної безпеки підприємства. Це пов'язано зі зростанням рівня кваліфікації юридичних фахівців підприємства через поширення практики на нові види угод, а також за рахунок можливості отримання консультаційних послуг з боку фахівців біржі.

ВИСНОВКИ

Отже, позитивний вплив біржових операцій на переважну більшість функціональних складників економічної безпеки підприємства дає змогу підвищити її рівень і досягти виконання завдань, що стосуються зростання рівня конкурентоспроможності підприємства та забезпечення стабільності умов господарювання.

Список використаних джерел

1. Близнюк А.О. Аналіз стану системи управління економічною безпекою підприємств автотранспортної галузі. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2015. № 3 (10). Т. 2. С. 121-125.
2. Вавдійчук І.М. Сучасний стан та тенденції розвитку біржової торгівлі в Україні. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 15. URL: <http://global-national.in.ua/archive/15-2017/36.pdf>
3. Гудзь М.В. Українські реалії та перспективи формування та функціонування біржової та електронної торгівлі. *Ефективна економіка*. 2017. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6093>
4. Гуменюк М.М., Стрילак Ю.В. Фінансово-економічний механізм забезпечення ефективності функціонування підприємства: теоретико-методологічний аспект. *Причорноморські економічні студії*. 2017. №22. С. 91-95.
5. Дмитрієв І.А., Близнюк А.О., Онісіфорова В.Ю. Управління економічною безпекою автотранспортного підприємства: монографія. Харків, 2014. 216 с.
6. Нестеренко В.Ю., Болотова Т.М. Аналіз сучасних аспектів реалізації маркетингових заходів у біржовому підприємстві в Україні. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва: Збірник наукових праць Харківського національного автомобільно-дорозного університету*. 2021. № 2 (27). С. 128-135.
7. Нестеренко В.Ю., Сідельнікова В.К. Напрями аналізу біржової діяльності в Україні. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2021. № 2 (27). С. 136-144.
8. Носирев О.О. Вплив зовнішніх факторів на фінансові результати машинобудівних підприємств України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. № 10. С. 47-51.

9. Солодкий М.О. Проблеми та напрями розвитку біржового товарного ринку в Україні. *Ефективна економіка*. 2017. №10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5814>

10. Хаджинова О.В., Курятник М.С. Теоретичні аспекти забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств України. *Theoretical and Practical Aspects of Economics and Intellectual Property*. 2018. №18. С. 120-126.

References

1. Blyzniuk A.O. Analysis of the state of the system of management of economic safety of the enterprises of the motor transport industry. *Problems and prospects of entrepreneurship development*. 2015. No 3 (10). Vol. 2. pp. 121-125. (in Ukrainian).

2. Vavdiichuk I.M. Current state and trends of exchange trade development in Ukraine. *Global and national economic problems*. 2017. No. 15. URL: <http://global-national.in.ua/archive/15-2017/36.pdf> (in Ukrainian).

3. Hudz M.V. Ukrainian realities and prospects for the formation and functioning of stock exchange and e-commerce. *Efficient economy*. 2017. No.10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6093> (in Ukrainian).

4. Humeniuk M.M., Strilak Yu.V. Financial and economic mechanism for ensuring the efficiency of the enterprise: theoretical and methodological aspect. *Black Sea Economic Studies*. 2017. No. 22. pp. 91-95. (in Ukrainian).

5. Dmytriiev I., Blyzniuk A., Onisiforova V. Management of economic safety of motor transport enterprise: monograph. Kharkiv, 2014. 216 p. (in Ukrainian).

6. Nesterenko V.Yu., Bolotova T.M. Analysis of modern aspects of the implementation of marketing measures in stock exchange entrepreneurship in Ukraine. *Problems and prospects of entrepreneurship development: Collection of scientific works of the Kharkiv National Automobile and Road University*. 2021. No 2 (27). P. 128-135 (in Ukrainian).

7. Nesterenko V.Yu., Sidelnikova V.K. Areas of analysis of stock market activity in Ukraine. *Problems and prospects of entrepreneurship development: Collection of scientific works of the Kharkiv National Automobile and Road University*. 2021. No 2 (27). pp. 136-144 (in Ukrainian).

8. Nosyriev O.O. Influence of external factors on financial results of machine-building enterprises of Ukraine. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University*. 2016. No.10. pp. 47-51. (in Ukrainian).

9. Solodkyi M.O. Problems and development directions of the exchange commodity market in Ukraine. *Efficient economy*. 2017. No. 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5814> (in Ukrainian).

10. Khadzhyanova O.V., Kuriatnyk M.S. Theoretical aspects of ensuring financial and economic security of Ukrainian enterprises. *Theoretical and Practical Aspects of Economics and Intellectual Property*. 2018. No. 18. pp. 120-126 (in Ukrainian).

Ihor KOVAL

postgraduate student, Kharkiv National Automobile and Highway University

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-7491-4431>

e-mail: kovaligor@ukr.net

Valentyna NESTERENKO

PhD in Economics, Associate Professor, Kharkiv National Automobile and Highway University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9899-8427>

e-mail: Valentinaonisiforova@gmail.com

Tetiana BOLOTOVA

PhD in Economics, Associate Professor, Separate structural division of the Kharkiv Trade and Economics College of the State Trade and Economics University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1414-880X>

e-mail: tatabolotova1975@gmail.com

STOCK EXCHANGE OPERATIONS AS A TOOL FOR INCREASE IN THE LEVEL OF ECONOMIC SECURITY OF THE ENTERPRISE

The problem of increasing the level of economic security of the enterprise is relevant for enterprises in market conditions of business, which are characterized by a high level of instability. However, in today's conditions of increased instability and increased threats, it is necessary to further deepen the study of the problem in order to find new effective tools for increasing the level of economic security of the enterprise. Exchange transactions are among such instruments. The main components of economic security, which can be positively affected by stock exchange operations, are financial, marketing and production. Prospects for the use of stock exchange operations to increase the level of financial security of the enterprise: operations on the commodity exchange, the purpose of which may be the purchase of production stocks and the sale of products of own production, will allow forecasting the level of expenses and the level of income both by cost and by the time of formation, which has a positive effect on the effectiveness of cash flow management, accordingly, has a positive effect on the level of solvency of the enterprise; operations on the stock market allow you to effectively attract financial resources to ensure the operation of the enterprise, and can also be used for the placement of equity securities of the enterprise and the effective search for co-owners; operations with futures and option contracts with a sufficient level of professional knowledge of the company's specialists will allow to provide the company with production resources and sell the company's products on the most favorable terms. The impact of stock exchange operations on marketing security: the stock market is an effective source of sales of products, within which it is possible to enter into contracts for future supply with a clearly established price level and terms of performance; due to the concentration of potential counterparties, it is possible to increase the volume of sales of the company's products; thanks to the desire to reach the level of the exchange standard, the tendency to increase the quality of products and their competitiveness is ensured; from the point of view of brand development, exchange transactions can have a negative impact, because during exchange trading, depersonalization of products and counterparties and maximum standardization are characteristic. The impact of stock exchange operations on production safety: an increase in the level of product quality to the level of the stock exchange standard, uninterrupted provision of the production process with raw materials and materials, thanks to which downtime can be reduced, the rhythm of production increased and the level of utilization of the production capacity of the enterprise. Therefore, the positive impact of stock exchange operations on the vast majority of functional components of the enterprise's economic security allows to increase its level and achieve the fulfillment of tasks related to increasing the level of competitiveness of the enterprise and ensuring the stability of business conditions.

Keywords: economic security of the enterprise, functional components of the economic security of the enterprise, exchange operations, commodity exchange, term exchange contracts